

AKTUÁLNÍ PRODUKCE MASA: SVĚT, EU, ČR

MEAT PRODUCTION: WORLD, EU, CZECH REPUBLIC

Josef Kameník¹

¹Ústav hygieny a technologie potravin živočišného původu a gastronomie, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, VETUNI, Palackého tř. 1946/1, 612 42 Brno

<https://doi.org/10.11118/978-80-7509-996-9-0154>

ABSTRAKT

Globální produkce masa (drůbeží, vepřové, hovězí, skopové) dosahuje aktuálně 360–370 mil. t ročně. Meziroční nárůst se pohybuje do 2 %, přičemž největší dynamiku vykazuje drůbeží (resp. kuřecí) maso, které v polovině minulé dekády překonalo svým objemem produkci vepřového masa. Největší zvyšování produkce masa probíhá v Asii, následuje Jižní Amerika. Evropa v produkci masa stagnuje, členské státy EU vykazují v posledních letech propad produkce vepřového i hovězího masa. V EU patří mezi největší producenty masa Španělsko, Německo, Francie nebo Polsko. V České republice se od roku 2000 významně snížila produkce vepřového masa, k poklesu došlo i u hovězího masa. Porovnáme-li domácí produkci vepřového, drůbežího nebo hovězího masa, ani v jednom druhu nedostačuje celkové domácí spotřebě. Největší podíl (55 %) na domácí spotřebě v r. 2023 pokrýl import vepřového masa.

Klíčová slova: vepřové maso, hovězí maso, drůbeží maso, soběstačnost, hmotnost jatečně upravených těl

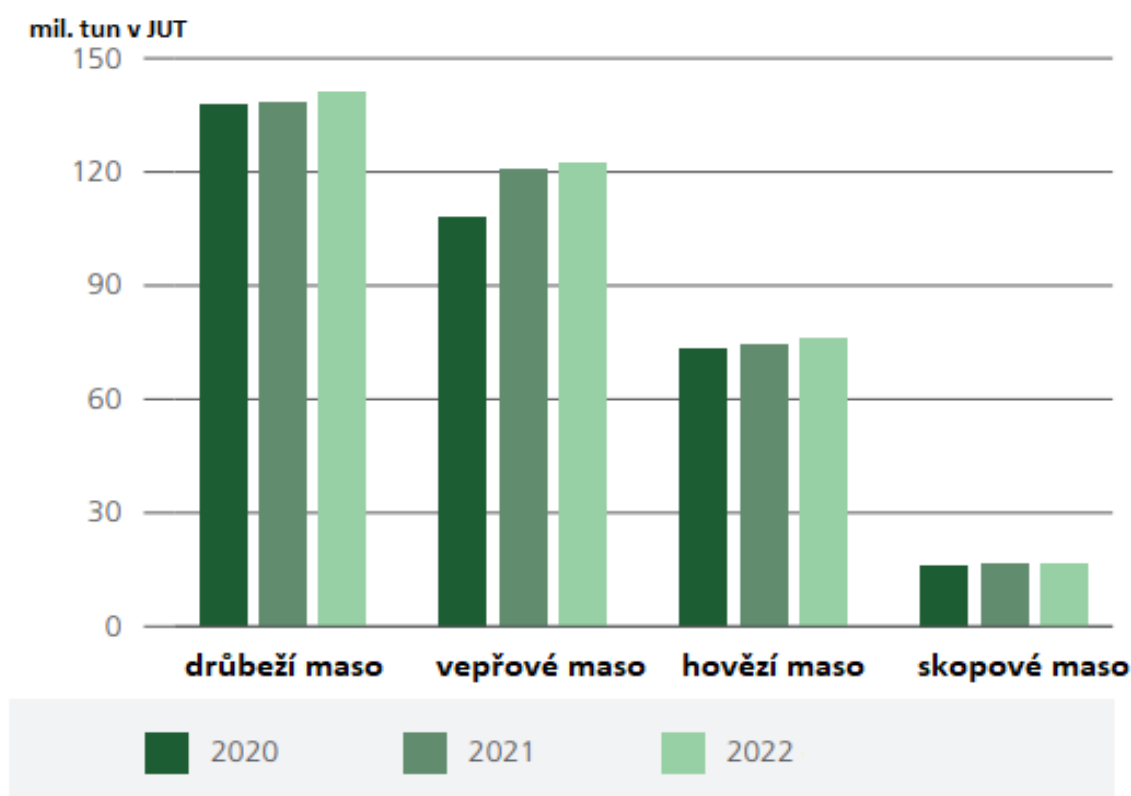
ABSTRACT

Global meat production (poultry, pork, beef, sheep) currently reaches 360–370 million tons per year (in carcass weight equivalent). The year-on-year increase is up to 2%, with poultry (or chicken) meat showing the greatest dynamism, which in the middle of the last decade exceeded pork production in terms of volume. The largest increase in meat production is taking place in Asia, followed by South America. Europe is stagnating in meat production, EU member states have shown a decline in pork and beef production in recent years. Spain, Germany, France and Poland are among the largest meat producers in the EU. In the Czech Republic, pork production has decreased significantly since 2000, and beef production has also decreased. If we compare the domestic production of pork, poultry or beef, not even one species is sufficient for the total domestic consumption. The largest share (55%) of domestic consumption in 2023 was covered by the import of pork.

Keywords: pork, beef, poultry, carcass weight equivalent

GLOBÁLNÍ PRODUKCE MASA

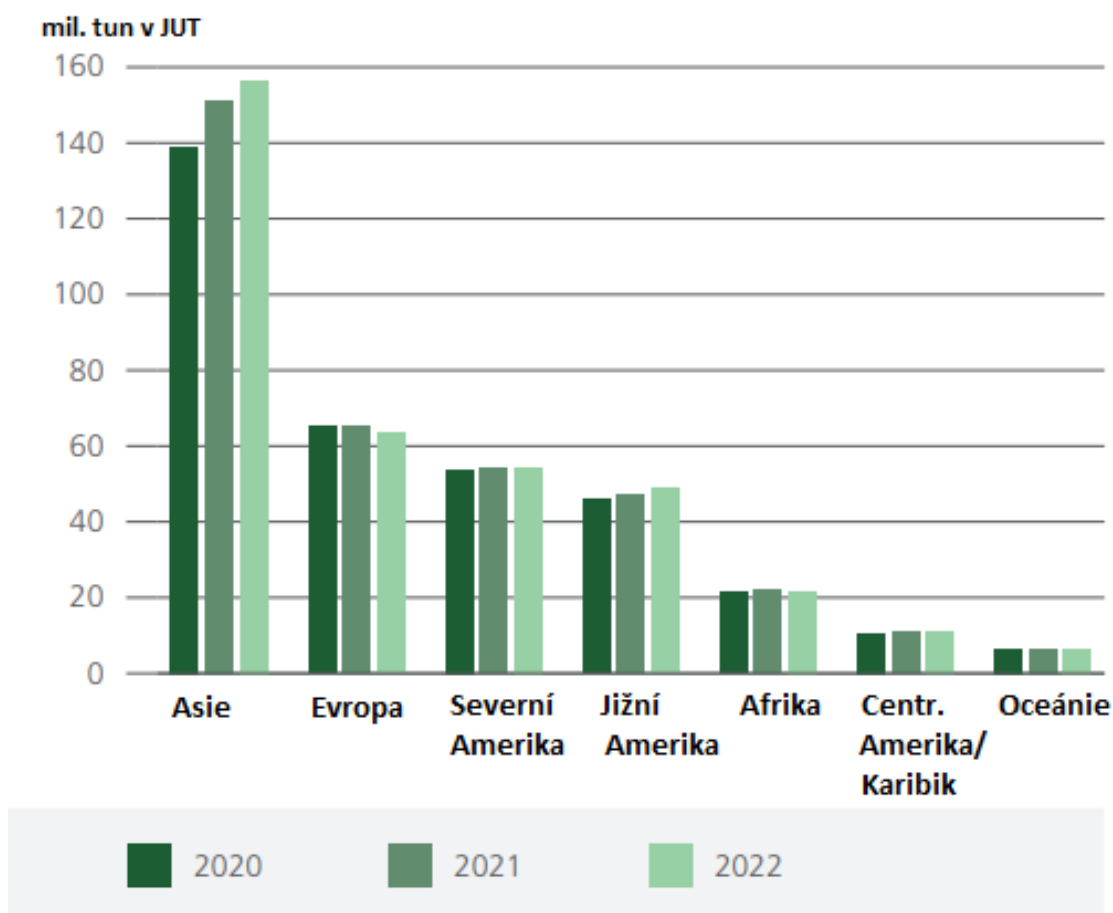
V roce 2022 dosáhla světová produkce masa 362,4 mil. a meziročně se zvýšila o 1,6 % (FAO, 2023a). Pro loňský rok se odhadoval nárůst o 0,8 % na 365 mil. t (FAO, 2023b). Produkce všech kategorií masa se zvýšila, přičemž velká část nárůstu byla způsobená expanzí produkce drůbežího masa, dále pak v sestupném pořadí masa vepřového, hovězího a skopového (obr. 1). Z regionálního hlediska vedla nárůst produkce masa Asie, kde se především zvýšila produkce vepřového masa v Číně. V menší míře se na zvýšení produkce podílela Jižní Amerika, zejména hovězím masem v Brazílii (obr. 2). V poklesu produkce došlo v EU. Mezi lety 2011 a 2021 se světová produkce masa zvýšila o 56,6 milionů t (+18,8 %; Windhorst, 2023). Do roku 2015 mělo nejvyšší objem produkce vepřové maso a v následujícím roce se na první místo dostalo maso drůbeží. Porovnáme-li relativní tempa nárůstu, ukáže se výjimečné postavení drůbežího masa, protože zatímco jeho produkce vzrostla v období 2011-2021 o 33,5 %, produkce vepřového vzrostla pouze o 10,6 % (Windhorst, 2023). Tím se ocitlo také až za hovězím, které zaznamenalo nárůst o 11,6 %. S produkcí 70,8 milionu tun (2021) se však produkce hovězího masa zařadila daleko za zbylé dva druhy.

Obrázek 1: Světová produkce masa podle druhů (pramen: FAO, 2023a)

Pro odlišnou dynamiku produkce byly rozhodující následující faktory. Drůbež má ze tří druhů hospodářských zvířat zdaleka nejlepší míru konverze krmiva, což je často rozhodující faktor vzhledem k vysokému podílu krmiva na výrobních nákladech. Skot při intenzivním výkrmu v tomto ohledu výrazně zaostává za prasaty a drůbeží. Tyto rozdíly se promítají do vyšších cen pro spotřebitele. Další výhodou drůbežího masa je, že proti jeho konzumaci neexistují žádná náboženská tabu, zatímco u vepřového a hovězího je tomu jinak. Triumf kuřecího masa je také úzce spjat s celosvětovou nabídkou v předních řetězcích systémové gastronomie.

Vepřové maso téměř nenabízí v řetězci systémové gastronomie, a to ani v zemích s vysokou průměrnou spotřebou tohoto druhu masa. Hovězí maso, které zpočátku dominovalo výrobě hamburgerů, ztratilo v posledních desetiletích v gastronomii značný podíl na trhu ve prospěch kuřecího masa, ale dokázalo obhájit svoji vedoucí pozici (Windhorst, 2023).

Obrázek 2: Světová produkce masa podle regionů (pramen: FAO, 2023a)

PRODUKCE MASA V EU

Produkce hovězího masa

V roce 2022 se produkce hovězího masa v EU-27 meziročně snížila o 2,5 % a dosáhla 6,6 mil. t v ekvivalentu hmotnosti jatečně upravených těl (JUT). Od roku 2018 (produkce 7,0 mil. t) přitom každoročně produkce hovězího klesala (Eurostat, 2023). Spolu s tím se snižuje i populace hovězího dobytka. Podle sčítání v období listopad/prosinec 2022 bylo na farmách napříč EU-27 evidováno 74,856 milionů kusů skotu, meziročně o 1,1 % méně. V roce 2015 žilo ve stájích v EU-27 celkem 79,3 mil. kusů skotu.

Jedničkou zůstává Francie, přestože se v zemi galského kohouta produkce hovězího masa pozvolna snižuje. V roce 2011 přesáhla 1,5 mil. t, v r. 2018 to bylo již 1,46 mil. t. Předloni se produkce hovězího meziročně dále snížila o 4,4 %. Dvojka v EU, Německo, postupně produkci masa rovněž snižuje. Vloni meziročně klesla nad průměr EU, a to o 8,4 % a dostala se pod hranici 1 mil. t. V r. 2011 Německo vyprodukovalo 1,16 mil. t hovězího masa. Pozvolný úbytek v produkci lze pozorovat i v Itálii. Naopak Španělsko významně posiluje

svoji úlohu v produkci masa. Poté, co se před několika lety stalo jedničkou ve vepřovém mase, soustavně zvyšuje produkci i hovězího, která předloni přesáhla 730 tis. t a meziročně stoupla o necelé 2 %.

Produkce vepřového masa

V EU-27 bylo předloni vyprodukováno 22,1 mil. t vepřového masa v ekvivalentu váhy JUT (Eurostat, 2023). Oproti roku 2021 došlo ke snížení o 5,6 %. Poraženo bylo 236,96 mil. kusů prasat, v meziročním srovnání nastal pokles 5,1 %. Rozdíl v poklesu mezi počtem poražených zvířat a produkcí vepřového ovlivnily rozdíly ve váze poražených prasat. Ve srovnání s rokem 2021 klesly porážky o přibližně 12,5 mil. prasat. Méně prasat (236,2 mil.) bylo poraženo před 10 lety v roce 2013.

S produkcí necelých 5,1 mil. t se na první příčce umístilo Španělsko, které již v r. 2021 sesadilo z trůnu tehdejší jedničku Německo. Ani Španělsku se nevyhnul pokles v produkci (-2,2 %), oproti Německu (-9,8 %) však propad nebyl tak výrazný. V první pětce hlavních hráčů se dále umístily státy Francie, Polsko a Nizozemsko. S produkcí vyšší jak 1 mil. t vepřového ročně patří mezi přední země také Dánsko, Itálie a Belgie. ČR skončila předloni na 15. místě za Švédskem.

Produkce drůbežího masa

Podle údajů Eurostat dosáhla předloni v EU produkce drůbežího masa 12,987 mil. t v hmotnosti JUT (Eurostat, 2023). Předloňská produkce představovala 98,4 % roku 2021 (13,2 mil. t). Přesto se produkce drůbežího masa v EU v období 2006-2021 zvýšila o 3,9 mil. t.

Zcela dominantní roli hraje kuřecí maso s předloňským podílem na celkové produkci drůbežího masa 84,4 %. Následuje krůtí maso (12,7 %), kachní maso zaujímá podíl 2,6 % a na ostatní druhy drůbežího masa připadlo 0,3 %.

Více jak pětina produkce drůbežího masa v EU připadla předloni na Polsko (21 %), následovaly Španělsko (13 %), Německo (12 %), Francie (11 %), Itálie (9 %), Nizozemsko (7 %). Na ostatní země připadl v r. 2022 podíl 27 %. Pořadí největších producentů drůbežího masa v EU zaznamenalo meziroční změny včetně podílů na celkové produkci. V roce 2021 bylo Polsko rovněž jedničkou, ale s nižším podílem (19,2 %), druhé místo držela Francie s podílem 12,5 %, Španělsko bylo třetí s 12,3 %. Podíl Německa byl stejně jako předloni 12 %, pátá Itálie držela 10,4 %.

PRODUKCE MASA V ČR V R. 2023

Detaily bilance produkce hlavních druhů mas znázorňují tab. 1–3.

Z tab. 1 je zřejmé, že domácí produkce hovězího masa (tzv. užitá produkce) dosáhla vloni 72 371 t, domácí spotřeba však byla 99 166 t. Na celkové spotřebě hovězího masa se domácí produkce (ze skotu poraženého u nás) podílela 73 %. Obdobně u vepřového masa (tab. 2) se na užitě (domácí) produkci podílely hlavně porážky na jatkách, porážky mimo jatky představovaly z jatečně poražených prasat podíl jen 3,9 %. Celkem dosáhla užitá produkce 205 548 t. Na domácí spotřebě v objemu 454 979 t v JUT se užitá produkce podílela

jen 45 %. Jinými slovy ČR musela importovat necelých 250 tis. t vepřového masa k pokrytí celkové domácí spotřeby. Ta meziročně poklesla o 3,7 %, ale domácí produkce poklesla ještě víc (tab. 2).

Tabulka 1: Balance produkce hovězího masa v ČR v roce 2023 (pramen: Český statistický úřad, 2024)

Ukazatel	řádek	počet zvířat (ks)	živá hmotnost (t)	hmotnost v JUT	
				(t)	změna k 2022 (%)
porážky na jatkách	01	228 248	131 814	70 230	+2,4
porážky mimo jatky	02	6 936	3 938	2 141	+4,4
užitá produkce	03=01+02	235 184	135 752	72 371	+2,5
vývoz jat. zvířat	04	77 475	50 263	26 916	+5,1
dovoz jat. zvířat	05	955	578	306	-4,3
hrubá domácí produkce	06=03+04-05	311 704	185 437	98 980	+3,2
vývoz masa	07	-	-	16 109	+12,3
dovoz masa	08	-	-	42 905	+5,6
domácí spotřeba	09=03-07+08	-	-	99 166	+2,3

Tabulka 2: Balance produkce vepřového masa v ČR v roce 2023 (pramen: Český statistický úřad, 2024)

Ukazatel	řádek	počet zvířat (ks)	živá hmotnost (t)	hmotnost v JUT	
				(t)	změna k 2022 (%)
porážky na jatkách	01	2 146 792	258 897	197 859	-5,2
porážky mimo jatky	02	79 900	9 986	7 689	-5,2
užitá produkce	03=01+02	2 226 692	268 883	205 548	-5,2
vývoz jat. zvířat	04	141 810	17 902	13 770	-27,1
dovoz jat. zvířat	05	26 825	3 391	2 557	+173,2
hrubá domácí produkce	06=03+04-05	2 341 677	283 394	216 761	-7,6
vývoz masa	07	-	-	31 417	-10,8
dovoz masa	08	-	-	280 848	-3,5
domácí spotřeba	09=03-07+08	-	-	454 979	-3,7

V drůbežím mase byla situace obdobná. Ze všech tří hlavních druhů mas nastal meziroční nárůst domácí spotřeby drůbežího masa 5,1 %. Nárůstu ale nestačila domácí (užitá) produkce, která klesla meziročně o 1,3 % na 172 369 t. Na domácí spotřebě se domácí produkce vloni podílela 63,8 %.

Tabulka 3: Balance produkce drůbežího masa v ČR v roce 2023 (pramen: Český statistický úřad, 2024)

Ukazatel	řádek	počet zvířat (ks)	živá hmotnost (t)	hmotnost v JUT	
				(t)	změna k 2022 (%)
porážky na jatkách	01	118 852	258 013	167 687	-1,3
porážky mimo jatky	02	2 765	7 075	4 682	+0,4
užitá produkce	03=01+02	121 617	265 088	172 369	-1,3
vývoz jat. zvířat	04	13 334	42 590	28 505	+9,1
dovoz jat. zvířat	05	0	0	0	-
hrubá domácí produkce	06=03+04-05	134 951	307 678	200 874	+0,1
vývoz masa	07	-	-	22 033	-13,6
dovoz masa	08	-	-	119 652	+11,0
domácí spotřeba	09=03-07+08	-	-	269 987	+5,1

Pokud bychom sečetli domácí spotřebu tří hlavních druhů mas, potom vychází za loňský rok 824 132 t. Pokud bychom toto množství podělili počtem obyvatel 10,88 mil. (stav k 30. 9. 2023 podle ČSÚ), vychází průměrná spotřeba masa na kosti 75,7 kg. Na přesná čísla si musíme ale ještě ze strany ČSÚ počkat. Každopádně se na domácí spotřebě masa v objemu 824 132 t podílela domácí produkce 450 288 t, což představuje 54,6 %. Docela nízká soběstačnost.

ZÁVĚR / CONCLUSIONS

Produkce masa celosvětově stoupá a aktuálně se pohybuje mezi 360-370 mil. t. Meziroční nárůsty dosahují 1–2 %. Největší dynamiku má produkce drůbežího, resp. kuřecího masa, které v minulé dekádě překonalo objemem produkce vepřové maso. Zatímco produkce masa v EU stagnuje, resp. pomalu klesá, kontinenty jako Asie nebo Jižní Amerika produkci masa meziročně zvyšují. V České republice produkce masa mírně klesá, domácí produkce se podílela na celkové spotřebě masa v r. 2023 necelými 55 %.

LITERATURA / REFERENCES

Český statistický úřad (2024): Živočišná výroba – 4. čtvrtletí a rok 2023. Dostupné na:

<https://www.czso.cz/csu/czso/ci/zivocisna-vyroba-4-ctvrtleti-2023>

Eurostat (2023): Meat production statistics. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Meat_production_statistics

FAO (2023a): Meat Market Review. Overview of market and policy developments in 2022. 21 stran. Dostupné na: <https://www.fao.org/3/cc8200en/cc8200en.pdf>

FAO (2023b): Meat Market Review. Emerging trends and outlook 2023. 15 stran. Dostupné na: <https://www.fao.org/3/cc9074en/cc9074en.pdf>

Windhorst, H.-W. (2023): Struktura a dynamika světové produkce a obchodu s masem v posledním desetiletí. První díl: Produkce masa. *Maso*, 34, č. 6, s. 36–38.

Kontaktní adresa / Contact Information: doc. MVDr. Josef Kameník, CSc., MBA, Ústav hygieny a technologie potravin živočišného původu a gastronomie, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno, e-mail: kamenikj@vfu.cz